

شهر در محاصره «رومی‌ها»!

درباره هجوم نمای رومی به شهرهای ایران که فارغ از اقلیم و بافت و هویت شهری سیمای همه شهرهای مختلف کشورمان را شبیه به هم کرده است

ZENDEGI SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

چهارشنبه ۹ شهریور ۱۴۰۱

۲ مهر ۱۴۴۴ ۲۱۸ اگوست ۲۰۲۲

شماره ۲۱۲۲

۲۲۴۲

می‌کنیم، پس لابد طرفداران نمای قدیمی هستیم و مثلاً کاهگل را پیشنهاد می‌کنیم. «چنین برداشتی از موضوع بوده بحث، روش دفاعی کسانی است که در برابر استدلال‌های مطرح شده پاسخ نمی‌دهند. چرا؟ چون بودجه رومی دیده‌اید؟ من که سراغ ندارم. چرا؟ چون بودجه ساختمان دولتی را سازمان برنامه بودجه می‌دهد، حساس و کتبی وجود دارد و کارفرما مجری و مشاور، مشاوره که به مشتری اش بیرون از این فضا، نمای رومی می‌نماید می‌دهد، در این جلسه موافقت است که گزارش محاسبات زلزله را اعلام کند و در برابر کار باسختی و البته من‌نمای ساختمان‌های دولتی را هم تأیید نمی‌کنم، آن‌ها هم قطعاً اشتباهاتی دارند اما نه به اندازه اشتباه فاحش نمای رومی که صرفاً یکجور بزرگ است، اصراً بر نمای رومی از سوی پیمانکاران چه منفعتی دارد؟ دکتر محمودی جواب می‌دهد: نمای رومی مثل هر چیز دیگری که مد می‌شود، سرزبان‌ها افتاده و خواهان زیادی پیدا کرده است. بنابراین سوار شدن بر این موج منفعت مالی به هم راه دارد. در این حال من معتقدم در این ماجرا اگر قرار است بقیه نهادی را بگیریم، آن دانشگاه است. آموزش در رشته معماری باید اصولی باشد و این بلشوی چیزی نیست که توقع داشته باشیم خودشان را بشناسند، سیر تحول معماری در ایران را بفهمند، بدانند که هویت یکجور شکل نمی‌گیرد و ریشه هر چهره‌ی رومی را که امروزه در بناها و نماها شکل گرفته است، بفهمند.»

عده‌ای خوش‌شان می‌آید و عده‌ای، نه! یعنی نمای انبوه‌نوردی، به صورت کاذب به هر بنایی چسباند می‌شوند. انتخاب مصالح باید با اقلیم و محیط تناسب داشته باشد و نمای رومی در اروپای شمالی که اغلب هوایی ابری دارد، می‌تواند خوب باشد نه در ایران. البته خوشبختانه چند سالی است که روی آجر تأکید می‌شود. یکی از امتیازات آجر برای شهرهای ما این است که به دلیل مات بودن، گرما را بیشتر نمی‌کند.»

دکتر محمدی محمودی، دانش‌آموخته معماری از دانشگاه تولوز، فرانسه و عضو هیئت علمی دانشگاه تهران توضیح می‌دهد: در دهه‌های نمای رومی ابتدا اسرار تهران از پرونده میل و پروسه به دیگر شهرها سرازیر کرد و در بسیاری از کوچه‌ها و خیابان‌ها خود نمای می‌کنند. چه پیمانکاران به شهرهای ما تحمیل شده است.

دانشگاه چهره شهر در دانشگاه درمان می‌شود
این اشتگی از کجایی خورده؟ هر از گاهی می‌شنوم که اعلام می‌شود اجرای نمای رومی در فلان شهر یا بافت سنتی پهمان شهر ممنوع است و همچنان ساختمان‌های نارومی تازه سر بر می‌آورند. از قرار معلوم قانونی در این زمینه وجود دارد؛ نمای رومی ظاهراً در تمام کمیته‌های نمای شهری وارد می‌شود اما در واقعیت می‌بینیم که این نما همچنان وجود دارد. اصلاً راجع به خود همین کمیته‌ها هم که حدود ۱۵ سالی است در شهرداری‌ها ظاهر شده، بحث است. نما بخشی از بناست و نباید این دور از هم جدا کرد اما اتفاقی که عملاً می‌افتد، چنین است ساختمان ساخته می‌شود، یکسری پوستر در جلسات کمیته‌ها آورده می‌شود که

فرقی ندارد آیار تعمان باشد یا دارو خانه یا مثلاً تاوایی و گل فروشی؛ فرقی ندارد خراسان باشد یا مازندران یا قزوین و اصفهان. این روزها در هر شهری که قدم بزیند هر بنایی، در هر کوچه و خیابانی با هر عرض و مساحتی، با سنگ‌های صیقلی سفید، نیابتی و کرمی پوشانده شده؛ یکجور بونیفرم نافرمان که به نمای رومی مشهور است. اگر زیاد گذر تان به بنگاه‌های معاملات مسکن می‌افتد و مدام تا چاید که آگهی‌های ملکی را پرور و پرور کنید، احتمالاً نمای رومی؛ کلید واژه‌هایی مثل «شیک»، «نوساز» و «لوکس»، «برند منطقه» را در ذهن تان تداعی می‌کند. اما آن چه می‌بینید، واقعا شایسته صفات مثبت است؟ من که از تماشای آن استون‌ها، قوس‌ها، تزیینات و نورپردازی‌های اغراق آمیز و قلدر، حس خوبی ندارم. نه تنها در ساختمان‌های نارومی نشانی از زیبایی و تناسب نمی‌بینم، بلکه به چشم سازه‌های بی‌قواره و ناموزونی می‌آیند که چهره شهر را زشت کرده‌اند. خب البته می‌دانم که نمای رومی در نظر عده‌ای اتفاقاً نماد معماری مدرن قلمداد می‌شود و طرفداران خودش را دارد. پس برای فهمیدن آن که حس منفی‌ام راجع به محاصره شهر با رومی‌ها چقدر قابل اعتناست، سراغ یک معمار رومی. در این پرونده قصد دارم به فهمیم تمایل شهرهای ما به نماهای رومی، از سلیقه و ترجیح شخصی می‌آید یا مدی است که منتفع عده‌ای را در پی دارد؟ اصلاً نمای رومی چطور ناگهان پدیداش شد و چه ربط و نسبتی با شهرهای ما دارد؟

ایله توانا روزنامه‌نگار

پرونده

کاریکاتوری از نمای رومی برای تافخر

یک معمار، مد نمای رومی را از نظر پیامدهای سازه‌ای و سیمای شهری بررسی می‌کند

دکتر محمدی محمودی، دانش‌آموخته معماری از دانشگاه تولوز، فرانسه و عضو هیئت علمی دانشگاه تهران توضیح می‌دهد: در دهه‌های نمای رومی ابتدا اسرار تهران از پرونده میل و پروسه به دیگر شهرها سرازیر کرد و در بسیاری از کوچه‌ها و خیابان‌ها خود نمای می‌کنند. چه پیمانکاران به شهرهای ما تحمیل شده است.

نمای رومی هاب زلزله ندارد
اگر تحت‌تأثیر القانات مشاوران املاک و ساز و بفرشو‌ها قرار نگیریم که ساختمان‌های بی‌قواره نارومی را «برند منطقه» و «لاکچری» می‌نامند، آن چه می‌بینیم واقعا نشانی از زیبایی و تناسب در خود ندارد. دکتر محمودی می‌گوید: نمای رومی اجرا شده در شهرهای ما نه تنها با سازه‌ها ارتباط ندارد بلکه تناسب هم در

نمای کاذب که بنا گذاشت
سرو که نمای رومی از کی و کجا در شهرهای ایران پیدا شد؟ دکتر محمودی توضیح می‌دهد: «همان‌طور که از ظاهر کلمه مشخص است، این نما ریشه در روم باستان دارد دوره به خصوص در روم باستان. نمای که امروزه کمی غلطی از آن در شهرهای ما دیده می‌شود، اجرا می‌شده که از نظر فناوری ساخت، هویت و عملکرد مناسب با زمان و مکان خودش بوده است. اما از دو دهه پیش که نمای رومی در ایران پدید آمد، همه جنبه‌های عملکردی، سازه‌ای و هویتی آن را از دست داد و صرفاً به صورت یک نماد کاذب اجرا شد. در روم باستان، نما یا بنا یکی بود. ستون‌ها، بار قوس‌ها در آن واقعی بودند و بار سقفا را پائین می‌آوردند. قوس‌ها برای این بودند که بار دهانه بین دو ستون را به ستون‌ها و بعد به زمین منتقل کنند و بی‌درست در ساختمان‌های ما، می‌بینیم که ستون تازه از طبقه سوم شروع می‌شود، زیر پایه ستون پنجره قرار دارد و باری را روی زمین نیارده است. قوس‌ها نیز که هر گاه می‌شوند یکسری الحاقات هستند، اما این همه ماجرا نیست.

در بناهای رومی اصلی، بین نما و کاربری بنا تناسب وجود دارد. مثلاً اگر بنایی می‌بینیم که با تزیینات فرشته روی آن کار شده، می‌توانیم که قطعاً باید مکان مقدسی باشد. دکتر محمودی می‌گوید: «این کاریکاتوری که در نمای رومی در شهرهای ما می‌بینیم، معرف بنای داخلی نیست. نمای نشان دهنده اقتدار بوده و خبر از وجود معبد و بنای باارزشی می‌داده است. تقلید از آن تزیینات روی نمای یک مجتمع مسکونی، صرفاً یک جور بزرگ کردن است و هیچ معنایی ندارد. از این بدتر در مواردی حتی بر داخل بنا هم تأثیر منفی دارد؛ مثلاً می‌بینیم که پشت نما دیوار کاذب زده و اتاق را تارک کرده‌اند یا پنجره‌ای وجود دارد که دو نیمه‌اش در دو اتاق جداگانه واقع شده چون ستونی از نما روی آن‌ها واقع شده است.»

آن رعایت نمی‌شود؛ ستون‌های زیادی، قوس‌وی قوس، سرستون‌های بیش از حد. خیلی وقت‌ها به یک ساختمان ۱۰ طبقه که نگاه می‌کنید، نه یک نمای ۱۰ طبقه، بلکه ۱۰ نمای یک طبقه می‌بینید. ما این‌جا بعد از چند سال برای یک ساختمان پنج طبقه مجوز می‌گیریم که مثلاً سه طبقه دیگر به آن اضافه کنیم و این در نما خودش را نشان می‌دهد؛ انگار یک نفر سه تا کلاه مختلف روی سرش گذاشته باشد. شما در بناهای رومی واقعی، یک نمای یکسره می‌بینید یک پارچه تک‌نکته. نمای رومی جعلی، غیر از نازیبایی، پیامدهای دیگری هم دارد؛ این نماها در برابر زلزله خلی ناپایدارند و با کوچک‌ترین لرزشی، الحاقات آن‌ها که ربطی به سازه اصلی ندارد، فرو می‌ریزد. سنگ بسیار صیقلی به کارفته در آن‌ها هم نکته منفی دیگری است. در شهرهای ما که آفتاب شدید است، نباید با مصالح صیقلی و براق

